

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/200562,TEKST-AUDIO-Uciekl-z-plonacego-domu-14-odc-filmowego-cyklu-IPN-Nie-tylko-Ulmowie.html>
20.05.2024, 06:44

[TEKST + AUDIO] „Uciekł z płonącego domu”- 14. odc. filmowego cyklu IPN „Nie tylko Ulmowie” dostępny na kanale IPNtv

Data publikacji 24.04.2024

Prezentujemy kolejny odcinek cyklu „Nie tylko Ulmowie”. Film „Uciekł z płonącego domu” przedstawia historię rodziny Lechów, ubogich rolników z przysiółka Wólka niedaleko Chmielnika pod Kielcami. Miesiącami pomagali Żydom ściganym przez niemieckiego okupanta. Czasami przebywało w ich gospodarstwie nawet dwudziestu uciekinierów. Lechowie cudem przeżyli niemiecką obławę, ukrywając się do końca wojny. Żandarmi zabili wszystkich Żydów i spalili gospodarstwo. Kilka dni później zabili także brata Franciszka Lecha - Wojciecha, który przyszedł na pogorzelnisko.

„Uciekł z płonącego domu”

„He Broke out of a Burning House”

Artykuł autorstwa Tomasza Domańskiego wykorzystany w filmowej narracji dotyczącej rodziny Lechów znajdują Państwo w publikacji IPN: *Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej*, t. I, red. M. Grądzka-Rejak, A. Namysł, Warszawa 2019, s. 213.

W okresie II wojny światowej czteroosobowa rodzina Franciszka Lecha, składająca się z ojca rodziny, jego żony Katarzyny, córki oraz syna Jana, zamieszkiwała w przysiółku Wólka obok wsi Gołuchów w gm. Chmielnik, Kreis Busko, dystrykt Radom, gdzie na skraju lasu posiadali niewielkie, około dwuhektarowe gospodarstwo.

Żydowskie uciekinierzy zaczęli prosić Lechów o pomoc od końca 1942 r. Od roku, w którym to, po morderczej represji wobec polskich elit, Niemcy z całym bestialstwem skupili się na eksterminacji osób pochodzenia żydowskiego. Nazwali to „Aktion Reinhardt” czy też iście szatańskim określeniem „ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej” (Endlösung der Judenfrage).

Lechowie przez wiele miesięcy udzielali pomocy grupie Żydów zbiegłych z gett i skupisk

żydowskich takich jak Chmielnik, Kije czy Piotrkowice, niszczonej przez niemieckie władze okupacyjne. Żydom przebywającym u Lechów pomagali również mieszkańcy okolicznych wiosek, a niektórzy jak rodzina Boberków czy Kaszubów także ukrywali Żydów. Wśród ratowanych przez Lechów byli m. in. Wiśliński z żoną i dziećmi, Markowiecki z dwoma synami oraz Szmul Fiz. Od czasu do czasu do Lechów przychodziła rodzina Szulima Markowickiego, która przebywała przez parę dni i odchodziła. Kilka dni u Lechów ukrywali się także Żydzi z Jędrzejowa. Jednorazowo w gospodarstwie chroniło się zwykle od kilku do kilkunastu Żydów, ale bywało, że nawet powyżej dwudziestu [...]. W pewnym momencie o obecności Żydów u rodziny Lechów dowiedzieli się Niemcy... - toczy swą opowieść dr Tomasz Domański.

To właśnie do takich Polaków, jak rodzina Lechów, możemy odnieść słowa skierowane do Yad Vashem przez ocalałego z Zagłady: *Ja, Zygmunt Warszawer, nie podaję nikogo z Polaków, którzy pomagali mi przeżyć. Wskoczyłem z pociągu jadącego do Treblinki na spalanie, w pociągu został uduszony mój dzieciak. Zaszedłem do gospodarzy Pielaczki, przetrzymał mnie 4 dni i potem chodziłem od wioski do wioski: Kornacice, Gończyce, Leokadia, Sośniki, Łaskarzew, Izdebko, i wsie: Zygmunty, Romanów. Ci wszyscy ludzie mi pomogli. Nikogo nie podałem do nagrody, bo Ameryka by zbankrutowała. Co dzień byłem na innej łasce* (cytat za: Jan Żaryn, *Polska wobec Zagłady*, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2019, s. 7).

Większość z tysięcy osób, które udzieliły pomocy Żydom w czasie okupacji niemieckiej nigdy nie została uhonorowana, a najprawdopodobniej nigdy nie będzie publicznie znana. Chcemy ich wszystkich uczcić cyklem filmów „Nie tylko Ulmowie”. Zapraszamy do obejrzenia 14 odc. miniatur filmowych IPN z cyklu „Nie tylko Ulmowie” poświęconego rodzinie Lechów – „Uciekł z płonącego domu”, który prezentujemy w wersji polskiej i angielskiej na kanale IPNtv oraz w mediach społecznościowych.

Kolejny odcinki prezentowane będą do końca maja w każdy piątek o godzinie 10.00.

Naukowcy oceniają, że Niemcy w czasie II wojnie światowej zamordowali za pomoc Żydom około tysiąca Polaków. Dzięki heroicznej działalności wielu mieszkańców okupowanych ziem polskich udało się uratować kilkadziesiąt tysięcy polskich obywateli pochodzenia żydowskiego.

Zapraszamy do korzystania z publikacji oraz innych materiałów IPN:

**PASZPORTY PARAGWAJU - film dokumentalny o polskich dyplomatach
fałszujących paszporty, by ratować europejskich Żydów:**

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy – Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

AUDIO:

Aby zobaczyć odtwrzać włącz JavaScript

PLIKI DO POBRANIA

[14 odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Uciekł z płonącego domu”. \(PL\) \(mp3, 11.1 MB\) 24.04.2024 09:00](#)

[14 odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Uciekł z płonącego domu”. \(PL\) \(wav, 99.11 MB\) 24.04.2024 09:00](#)

[14 odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Uciekł z płonącego domu”. \(ENG\) \(mp3, 10.32 MB\) 24.04.2024 09:00](#)

[14 odcinek cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Uciekł z płonącego domu”. \(ENG\) \(wav, 45.52 MB\) 24.04.2024 09:00](#)